

Hämeenkyrö

Hämeenkyrön kunnan arviointikertomus

2023

Hyväksytty Hämeenkyrön tarkastuslautakunnan kokouksessa 21.5.2024

Kunnanvaltuusto 10.6.2024

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus.....	2
2. Tarkastuslautakunnan arviointi- ja tarkastustehtävät	5
2.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano	5
2.2 Ulkoinen tilintarkastus.....	6
2.3 Sidonnaisuusilmoitusten valvonta.....	6
2.4 Arviointityön toteuttaminen	7
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	9
3.1 Vuoden 2023 tilinpäätös ja taloudellinen tilanne	9
3.2 Talousarvioprosessi	10
3.3 Sopeuttamisohjelma.....	11
4. Kunnan toimintaa koskevat arvioinnit 2023	12
4.1 Hallintopalvelut	12
4.2 Sivistyspalvelut	13
4.3 Elinympäristöpalvelut.....	19
4.4 Henkilöstö.....	22
4.5 Sisäinen tarkastus, valvonta ja riskienhallinta.....	23
4.6 Hinku-toiminta.....	24
5. Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	26
6. Arvio strategiaa toteuttavien toimenpiteiden toteutumisesta ja vaikuttavuudesta	28
7. Vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitettyjen kehittämissuositusten jälkiseuranta	29
8. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle.....	31
9. Allekirjoitukset	32
10. Liite 1; Talousarvioletavoitteet	34

Kuvat: Hämeenkyrön kunnan kuva-aineisto

1. Puheenjohtajan katsaus

Maailmanpoliittinen tilanne jatkui edelleen rauhattomana. Venäjän hyökkäyssota jatkui Ukrainassa. Lokakuun alussa Gazan kaistaa Lähi-idässä hallitseva äärijärjestö Hamas hyökkäsi Israelin alueelle ja joitakin viikkoja sen jälkeen Israel aloitti massiivisen hyökkäyksen Gazan alueelle.

Suomessa pidettiin eduskuntavaalit 2.4.2023 ja uusi hallitus aloitti työnsä kesäkuussa. Vuoden 2023 alussa tapahtui Suomen kuntakentässä historiallisen suuri muutos. Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä palo- ja pelastustoimi siirtyivät hyvinvointialueiden hoidettaviksi.

Kunnan toimintakenttä supistui noin puoleen. Muutos oli selväpiirteinen suurimmassa osassa sosiaali- ja terveyspalveluita. Hankaluutta tuotti erityisesti opiskeluhoito ja kouluterveydenhuolto, joissa rajapintayhteistyö ei ole toiminut kitkattomasti, johtuen hyvinvointialueen vielä muotoutumassa olevasta toimintakulttuurista ja tiettyjen osaamisalojen henkilöstön puutteesta.

Toinen haasteellinen rajapinta-asia on hyvinvointityö, joka jäi kunnan tehtäväkenttään. Tässä lähinnä ikäihmisten asumispalvelut ovat nousseet esille. Työnjako hyvinvointialueen ja kunnan välillä on vasta kehittymässä ja hakemassa toimivia käytänteitä.

Tarkastuslautakunta painottaa, että talouden seuranta ja analysointia on pidettävä esillä kaikessa päätöksenteossa. Kunnan velkamäärä on edelleen huomattava ja talouden volyymien pienentyessä tunnusluvut ja niiden analysointi on yhä tärkeämpää.

Vuosi 2023 oli poikkeuksellinen, verotulot ja valtionosuudet olivat suuret, mutta siitä huolimatta kunnan suhteellinen velkaantuneisuus nousi edellisvuoden 62,9 %:sta tämän vuoden 106,0 %:iin. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Sisäisen tarkastuksen tärkeyttä ei tule väheksyä. Kunnassa otettiin käyttöön vuoden 2022 syyskaudella sisäisen tarkastuksen Granite-ohjelma, jonka käytöstä annettiin ohjausta esihenkilöille vuoden 2023 aikana.

Tehtävät jaettiin niin, että palvelualueet arvioivat operatiiviset riskit ja vahinkoriskit ja johtoryhmä strategiset riskit.

Sisäisiä tarkastuksia kirjattiin 56 ja niistä valmiiksi tuli 66 %. Kehittämistä tulee jatkaa ja keskeneräiset saattaa loppuun.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että palvelualueen johtajat tarkastavat kaikki alaistensa päätökset vuosittain. Tällä turvataan hyvän hallintotavan toteutuminen palvelutuotannossa.

Sivistyspalveluiden suuri palkkauskulujen ylitys, 17,7 %, olisi pitänyt havaita aikaisemmin kuin vasta vuoden loppupuolella. Lautakuntia tulee pitää ajan tasalla talousarvion toteutuman kehityksestä vuoden aikana ja tehdä tarvittavat korjaustoimenpiteet ajoissa. Alibudjetointia tulee välttää hyvällä toiminnan suunnittelulla ja asiantuntevalla ennakoarvioinnilla.

Vuoden 2022 tarkastuskertomuksessa painotettiin hyvää hallintotapaa ja sitä halutaan myös tämänkertaisessa tarkastuskertomuksessa tehdä.

Kunnan tehtäväkentän muuttuessa elinympäristöpalvelujen painoarvo lisääntyi ja palvelualueen merkitys palvelutuotannossa korostui. Siksi onkin tärkeää, että toiminta on laadukasta. Päätöspöytäkirjat pitää tehdä hankinnoista määräysten edellyttämällä tavalla ja täsmällisesti, ohjeita pitää noudattaa.

Investointihankkeissa on tärkeää, että kaikki ko. hankkeeseen liittyvät menot kirjataan hankkeen investointimenoksi, eikä osaa kuluista kirjata käyttötalousmenoksi.

Usealle vuodelle ajoittuvissa investoinneissa tulee huomioida, että valtuusto myöntää talousarviossa määrärahan vain talousarviovuodelle. Kuntalaki on täysin yksiselitteinen tässä asiassa. Mikäli hanke etenee niin, että ko. vuodelle varattu määräraha ei riitä, pitää lisämäärärahapäätös valtuustolta saada ennen kuin sitovia päätöksiä esim. urakoista voidaan tehdä.

Mikäli lautakunta näkee tarpeelliseksi siirtää hyväksytyt investointien työsuunnitelman sisällä määrärahoja kohteelta toiselle, pitää perustelut kirjata lautakunnan päätökseen.

Tarkastuslautakunta suosittaa kirjaamaan useampivuotisissa investointikohteissa talousarvioon kokonaiskustannusarvion sekä jo toteutuneet kustannukset.

Hyvinvoinnin vuosiraportti on laadukas ja informatiivinen. Tarkastuslautakunta katsoo, että siinä kerrotaan analyttisesti tilanne tällä hetkellä. Raportista näkee, että vuoden aikana tehdyt toimenpiteet ovat olleet oikeita. Toimintaa arvioiva HYTE-kerroin on 70, jossa on nousua edellisvuodesta 2 pistettä.

Palvelualueiden tuleekin suunnitelmissaan ottaa huomioon vuosiraportin selvitykset ja arviot. Raportin esiin nostamiin epäkohtiin tulee puuttua ja poikkihallinnollisilla toimenpiteillä ja lisäpanostuksella, sekä taloudellisilla että toiminnallisilla, korjataan epäkohtia ja puutteita. On hyvä, että raportin loppuosan painopisteetosiossa on taulukkoon määritelty vastuutahot kullekin tavoitteelle. Näin jäntevöitetään tavoitteiden toteuttamista.

Kulunut vuosi oli sopeuttamisohjelman toinen vuosi. Toimintatapamuutokset saatiin tehtyä ja esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen tapahtui sujuvasti ja toiminta jatkui laadukkaana. Sopeuttamisohjelman tulopuolen arviot eivät ole kaikilta osin vielä toteutuneet.

Uuteen tilanteeseen sopeutuminen ottaa aikansa. Hämeenkyrön kunnan edessä on haasteita eivätkä vähäisimpinä niistä ole toimivat, laadukkaat palvelut ja vahva talous.

Kunnan alkuvuodesta 2023 hyväksytty uusi kuntastrategia, Vakaa ja verraton, antaa hyvän perustan tulevalle toiminnalle. Strategiassa hyväksytyt arvot, Empaattisuus, Osallisuus ja Vastuullisuus, ovat ne pilarit, joihin tukeutuen on hyvä jatkaa Hämeenkyrön kunnan menestyksellistä toimintaa.

Lopuksi haluan kiittää tarkastuslautakunnan jäseniä aktiivisesta osallistumisesta lautakunnan työhön. Kiitoksen ansaitsee myös hallintosuunnittelija Aino Kuusela työstään tämän tarkastuskertomuksen aineiston kokoamiseksi ja saattamisesta luettavaksenne.

Vilho Ponkiniemi

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan arviointi- ja tarkastustehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan valmistella hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat valtuuston päätettäväksi ja arvioida, onko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Kuntalain lisäksi valtuuston hyväksymä Hämeenkyrön kunnan hallintosääntö sääntelee tarkastuslautakunnan toimintaa. Sen mukaan lautakunnan tehtävänä on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa
- tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla
- valvottava kuntalain 84 §:ssä tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtia sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kunnan verkkosivuilla sekä saatettava sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran vuodessa.

2.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kuntalain mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Hämeenkyrön hallintosäännön mukaan tarkastuslautakunnassa on viisi (5) jäsentä ja heillä jokaisella on henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimi hallintosuunnittelijan viransijainen Sami Knutti ajalla 1.1.2023 - 31.8.2023 ja ajalla 1.9.2023 - 13.11.2023 hallintosuunnittelija Salla Tenho. Ajalla 14.11.2023 - 31.12.2023 tarkastuslautakunnan sihteerinä toimi talous- ja hallintojohtaja Tiina Paloranta vakinaisen viranhaltijan irtisanouduttua.

Tarkastuslautakunta kokousti vuonna 2023 yhteensä 11 kertaa.

Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Vilho Ponkiniemi, puheenjohtaja	Eija Koivisto
Mauri Lepola, varapuheenjohtaja	Tapani Saarela
Tuija Ranta	Raimo Hamari
Tarja Vasarainen	Kati Lahtinen
Tommi Väre	Risto Mauri

2.2 Ulkoinen tilintarkastus

Kunnan ulkoisesta tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastajat. Niiden toiminta on kunnan muusta organisaatiosta ja johdosta riippumatonta. Hämeenkyrön kunnan lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä toimi vuonna 2023 BDO Audiator Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana oli KHT, JHT Hanna Keskinen ja 23.8.2023 alkaen JHT, KHT Minna Havia-Niemi.

2.3 Sidonnaisuusilmoitusten valvonta

Kuntalain (410/2015) mukaan määrätyillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on velvollisuus ilmoittaa julkisesti sidonnaisuuksistaan. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Kunnanvaltuusto on saanut sidonnaisuusilmoitukset tiedoksi 11.12.2023. Hämeenkyrön kunnan julkiset sidonnaisuusilmoitukset ovat luettavissa kunnan verkkosivuilla. Tarkastuslautakunta käsittelee ilmoitukset ennen niiden viemistä yleiseen tietoverkkoon.

Uuden valtuustokauden alussa sidonnaisuusilmoitusten tekemisessä siirryttiin sähköiseen lomakkeeseen, joka vaatii vahvan tunnistautumisen.

2.4 Arviointityön toteuttaminen

Tarkastuslautakunnan arviointityö on suunnitelmallista. Lautakunta laatii koko toimikautensa kattavan arviointisuunnitelman ja sitä tarkentavan vuosittaisen työohjelman. Lautakunnan jäsenille on annettu sisäisen työnjaon mukaisesti seurantavastuualueet. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet sisäisen työnjakonsa mukaisesti toimielinten ja palvelualueiden toimintaa.

Arvioinnin tietoperustana on kuulemisissa saadut tiedot, selvitykset, toimintakertomukset, laaditut raportit ja muu asiakirja-aineisto. Tarkastuslautakunnan kokouksissa on käynyt esittelijöitä kertomassa oman yksikkönsä toiminnasta. Lisäksi tarkastuslautakunta on tehnyt vierailuja kiinteistöihin ja yksiköihin.

5.9.2023	vastaava tilintarkastaja Minna Havia-Niemi
10.10.2023	talous- ja hallintojohtaja Tiina Paloranta
14.11.2023	vapaa-aikapäällikkö Mika Koskela ja hyvinvointikoordinaattori Tuomo Kallio
14.11.2023	Tarkastuslautakunnan vierailu Kyröskosken koululla, Osaran Maaseutuopetuksen yksikössä ja Hämeenkyrön jäähallilla. Vierailujen aikana tavattiin Kyröskosken koulun rehtori Riikka Toivonen, kuntayhtymäjohtaja Antti Lahti, yksikönjohtaja Joni Liukkonen ja toimitusjohtaja Jarmo Kalliola.
12.12.2023	henkilöstöpäällikkö Jyri Lammela
23.1.2024	talous- ja hallintojohtaja Tiina Paloranta
13.2.2024	vastaava tilintarkastaja Minna Havia-Niemi
5.3.2024	Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri vierailivat elinympäristöjohtaja Ritva Asula-Myllysen luona.
5.3.2024	kunnanjohtaja Johanna Rannanjärvi

19.3.2024	yhdyskuntatekniikan päällikkö Jari Luoma ja varhaiskasvatuksen johtaja Kaisa Ojanen
16.4.2024	henkilöstöpäällikkö Jyri Lammela
14.5.2024	vastaava tilintarkastaja Minna Havia-Niemi

Taulukko 1. Yhteenvetoa arviointivuoden aikana tarkastuslautakunnan kokouksissa kuulluista asiantuntijoista ja tarkastuslautakunnan tekemistä vierailuista

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

3.1 Vuoden 2023 tilinpäätös ja taloudellinen tilanne

Verotilitys laski yhteensä 19,7 miljoonaa euroa (-45 %). Kunnallisverojen tuotto laski 18,9 miljoonaa euroa (-49,4 %) ja yhteisöveron tuotto laski 871 000 euroa (-27,3 %). Kiinteistöverojen tuotto sen sijaan kasvoi 76 800 euroa (3,3 %). Vuoden aikana verotuloarvio vaihteli ja vuoden lopun uusimmat arviot otettiin mukaan muutostalousarvioihin. Vertailu aiempiin vuosiin sopii vain kiinteistöveron osalta, sillä kunnallisvero ja yhteisöverot määräytyvät eri perusteiden mukaisesti.

Vuonna 2023 kunta sai valtionosuuksia yhteensä noin 9 miljoonaa. Valtionosuudet laskivat edellisvuodesta 17 miljoonaa euroa (-65,5 %). Vertailu aiempiin vuosiin ei ole järkevää, koska valtionosuuksien määrä kokonaisuutena muuttui hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Valtionosuudet alittivat talousarvion 100 000 eurolla.

Lainamäärä oli 37,9 miljoonaa euroa vuonna 2023. Koko lainakanta on pitkäaikaista lainaa. Vuonna 2022 lainamäärä oli 41,2 miljoonaa euroa ja vuonna 2021 yhteensä 46 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 kunnan suhteellinen velkaantuneisuus oli 106 %. Suhteellinen velkaantuneisuus oli vuonna 2022 puolestaan 62,9 %. Suhteellinen velkaantuneisuus on siten kasvanut 43,1 % vuodesta 2022.

Vuonna 2023 kunnan toiminta supistui merkittävästi aikaisempiin vuosiin verrattuna sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien siirtyessä hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueen toiminnan aloittamisella oli vaikutuksia jokaiseen palvelualueeseen. Hyvinvointialueen aloituksen jälkeen kunnasta poistui noin 300 työ- ja virkasuhdetta, 115 sopimusta, aineetonta käyttöomaisuutta noin 2000 eurolla, koneita ja kalusteita noin 7000 eurolla ja vaihto-omaisuutta 24 000 eurolla. Edellä mainittujen lisäksi poistui Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymäosuudet 3,4 miljoonaa euroa ja 2,2 miljoonaa euroa lomapalkkavelkaa.

Vuoden 2023 lopussa Hämeenkyrössä oli 10316 asukasta tilastokeskuksen väestönmuutostilastojen mukaan. Vuonna 2022 asukasmäärä oli Hämeenkyrössä 10260 asukasta. Vuoden 2023 väkimäärä on siten kasvanut 56 asukkaalla.

Suositus:

Vuoden 2023 tilinpäätöksen tulos oli hyvä. Tarkastuslautakunta kuitenkin muistuttaa, että tilanne on kertaluonteinen ja tulevaisuuteen tulee suhtautua varovaisuudella. Valtionosuuksiin voi tulla vielä lähivuosina muutoksia ja niiden kehitystä on siten vaikea ennustaa.

Suositus:

Kunnan väkiluku on vuoden 2023 aikana kasvanut aikaisemmasta. Tarkastuslautakunta näkee kasvumuutoksen positiivisena asiana ja pitää tärkeänä, että väkiluvun kasvua tuettaisiin vuokra-asuntotuotannolla. Tarkastuslautakunta kannustaa konserniyhtiötä miettimään vuokra-asuntotuotannon lisäämistä.

3.2 Talousarvioprosessi

Vuoden 2023 talousarvio hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 12.12.2022. Muutostalousarvioita tehtiin yksi ja se hyväksyttiin 12.12.2023 valtuuston kokouksessa. Muutostalousarvion isoin yksittäinen muutos oli verotuloarvion lisääminen 800 000 eurolla. Muuten muutostalousarviossa tehtiin monia pieniä muutoksia. Sivistyspalveluiden palvelualueella henkilöstökustannuksien määräraha ylittyi vuoden 2023 aikana. Määrärahojen ylitys johtui suurista sijaisuusmääristä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Vuoden 2023 talousarviossa sivistyspalveluiden lisähenkilöstöön liittyvä määräraha siten alibudjetoitiin.

Yhteenlaskettuna muutosten summa erosi alkuperäisestä talousarviosta 22 000 euroa. Talousarvion tulos oli reilut puoli miljoonaa euroa talousarviota heikompi. Toimintakate oli 856 000 euroa talousarviota enemmän.

Suositus:

Talousarviosta on tärkeää kehittää sellainen, että se vastaa mahdollisimman hyvin todellisia kustannuksia. Talousarvion kehittämisessä voidaan hyödyntää aikaisempien vuosien arvioita. Muutostalousarviot pitäisi kuitenkin tuoda valtuustoon mahdollisimman pian asioiden tullessa ajankohtaiseksi.

3.3 Sopeuttamisohjelma

Kunnanvaltuusto hyväksyi syyskuussa 2022 aloitettavaksi talouden sopeutusprosessin konsultin ja ohjausryhmän johdolla. Konsultointi toteutettiin FCG Finnish Consulting Group Oy:lla. Vuosi 2023 oli sopeuttamisohjelman toinen vuosi. Sopeuttamisohjelman alkuperäinen tavoiteluku oli 1 348 500 euroa ja sen euromääräisistä tavoitteista noin 90 % toteutui. Sopeuttamisohjelman toteutuskausi jatkuu vielä vuoden 2024 loppuun asti.

Havainto:

Esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen ei aiheuttanut ongelmia.

Sopeuttamisohjelmassa tehdyt arviot tulojen lisäyksistä olivat liian optimistisia eivätkä näytä toteutuvan.

4. Kunnan toimintaa koskevat arvioinnit 2023

4.1 Hallintopalvelut

Vuoden 2023 eduskuntavaalit

Vuonna 2023 pidettiin säännönmukaiset eduskuntavaalit. Ne järjestettiin siten, että varsinainen vaalipäivä oli sunnuntai 2.4.2023. Hämeenkyrössä yleisinä äänestyspaikkoina toimivat liikuntahalli Kosken Syke sekä Monitoimikeskus Silta. Eduskunnan toimikausi alkoi 5.4.2023 eduskuntavaalien tuloksen vahvistuttua.

Äänestysaktiivisuuden taso vaihtelee valtakunnallisesti eri vaalien mukaan. Eduskuntavaaleissa äänestysaktiivisuus Hämeenkyrössä oli 71,2 %. Koko Pirkanmaan alueella äänestysaktiivisuus oli 73,6 % ja koko maan äänestysaktiivisuus oli 72 %. Kunnanhallitus päätti 25.9.2023 kokouksessaan uuden ennakoäänestyspaikan käyttöönotosta. Vuonna 2024 järjestettävissä vaaleissa Mahnalán ympäristökoulu toimii kolmantena ennakoäänestyspaikkana viikonloppuisin.

Kuva: Monitoimikeskus Silta, joka toimi vuoden 2023 eduskuntavaalien aikana ennakoäänestyspaikkana ja vaalipäivän yleisenä äänestyspaikkana

Joukkoliikenne

Kunta toteutti vuoden 2023 alkupuolella kyselyt kuntalaisille joukkoliikenteen ja palveluliikenteen toimivuudesta. Joukkoliikennekyselyn tuloksien perustella suurin joukkoliikenteen käyttäjäkunta ovat työssäkäyvät ihmiset. Eniten tyytymättömyyttä ovat aiheuttaneet viikonloppujen ja arki-iltojen yhteydet. Kyselyyn osallistuneista vain pienellä osalla oli käytössään Hämeenkyrö-lippu tai nuorisolippu. Hämeenkyrö-lipun ja nuorisolipun osalta toivotaan kuitenkin pidempää käyttöaikaa nykyisen kahden kuukauden käyttöajan sijaan. Palveluliikennekyselyn kautta kunta sai tietoa nykyisestä asiakaskunnasta sekä toiveita tiedottamiseen, asiointiajan pituuksiin, pysähtymispaikkoihin ja uusiin kohteisiin liittyen. Kummankin kyselyn tuloksia tullaan hyödyntämään palvelujen suunnittelussa.

Suositus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kunta tukee joukkoliikenteen käyttöä. Lautakunta pitää myös tärkeänä sitä, että neuvotteluita liikennöitsijän ja naapurikuntien kanssa ylläpidetään. Tällöin joukkoliikennettä saadaan kehitettyä entistä juohevammaksi ja kuntalaisia palvelemmaksi.

4.2 Sivistyspalvelut

Varhaiskasvatus

Vuonna 2023 Hämeenkyrön varhaiskasvatuksessa oli 478 lasta, joista päiväkodeissa oli 365 lasta, perhepäivähoidossa 10 lasta ja ostopalveluissa 1 lapsi. Palveluseteliä käyttäviä hämeenkyröläisiä lapsia oli puolestaan 102. Hämeenkyrön päiväkotien täyttöasteet olivat vuoden 2023 aikana hyvällä tasolla.

Sivistyslautakunta päätti vuoden 2023 aikana eVaka-järjestelmän käyttöönotosta yhdessä muiden Tampereen kehyskuntien kanssa. Uuden järjestelmän käyttöönoton valmistelu käynnistyi vuoden 2023 syksyllä ja jatkuu edelleen vuoden 2024 keväällä.

Hämeenkyrössä syntyvyys laskee kuten muuallakin Suomessa. Lapsimäärät ovat syntyvyyden laskusta huolimatta kasvaneet varhaiskasvatuspalveluissa. Esimerkiksi alle kolmevuotiaiden lasten määrä on ollut kasvussa viimeisen kahden vuoden aikana. Alle kolmivuotiaiden lasten

määrän kasvu on aiheuttanut tarpeen perustaa uusia pienten ryhmien Hämeenkyrön päiväkoteihin. Myös tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on kasvanut varhaiskasvatuspalveluissa. Varhaiskasvatuksen suurin kasvupotentiaali löytyy kuitenkin kotona hoidettavissa lapsista.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömenot ylittyivät 278 000 eurolla.

Perusopetus

Hämeenkyrön kunnan peruskouluissa oli vuoden 2023 syyslukukautena yhteensä 1161 oppilasta. Oppilasmäärä kasvoi hiukan edellisvuodesta. Syntyvyyden alentuminen ei vielä vaikuttanut oppilasmääriin. Lähitulevaisuudessa tilanne muuttunee.

Perusopetuksen henkilöstökulut ylittyivät muutostalousarvion mukaan 260 000 euroa. Sairauskuluille ei ollut erikseen määrärahavarausta. Vuonna 2023 sairauspoissaoloja oli tavallista enemmän eikä toimintoja pystytty hoitamaan ilman sijaisten palkkaamista. Myös pro-ryhmän perustamisen aiheuttamat henkilöstökulut vaikuttivat ylitykseen.

Havainto:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että talousarviota laadittaessa sijaiskulut otetaan nykyistä paremmin huomioon.

Koulukuraattoripalvelut, koulupsykologipalvelut sekä kouluterveydenhuolto siirtyivät vuoden 2023 alusta Pirhan hoidettavaksi. Opiskeluhuollon toimintaa ovat vaikeuttaneet henkilökunnan vaihtuvuus ja rekrytoinnin haasteet. Erityisesti koulupsykologipalvelut ovat kärsineet ja palveluja on hankittu ostopalveluna. Koululääkärille on ollut vaikea saada aikoja.

Havainto:

Opiskeluhuolto ja kouluterveydenhoito on toiminut puutteellisesti johtuen siitä, että hyvinvointialue ei ole pystynyt vakiinnuttamaan toimintaansa. Kunnan tulee tehostaa yhdyspintatyötä hyvinvointialueen kanssa.

Oppimisen tukea saavien oppilaiden osuus on Hämeenkyrössä 25,7 %. Pirkanmaalla vastaava luku on 22,3 %. Myös osa-aikaisen erityisopetuksen määrä on kasvanut. Aiemmin Ikaalisissa

opiskelleet hämeenkyröläiset oppilaat aloittivat koulunkäynnin Yhteiskoululla ja Kirkonkylän koululla syksystä 2023 alkaen. Kirkonkylän kouluun perustettiin uusi pro-ryhmä, johon palkattiin opettaja ja ohjaajia. Yhteiskoululla toimii joustavan perusopetuksen JOPO-luokka, jonka tavoitteena vahvistaa oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Ryhmään voi hakeutua sekä Hämeenkyrön että Ikaalisten Yhteiskoulusta.

Koulujen oppilaskuntien toiminta on ollut aktiivista. Ne ovat osallistuneet monipuolisesti aloite-, suunnittelu- ja ideointitoiminnalla kouluja ja kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun.

Havainto:

Oppilaskuntien toiminta on ollut vuoden 2023 aikana aktiivista. Tarkastuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että oppilaskunnat ovat jatkossakin osallistumassa aloite-, suunnittelu- ja ideointitoiminnan kautta kouluja ja kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun.

Koulukuljetukset

Vuoden 2023 syksystä lähtien Tuomi Logistiikka alkoi hoitamaan Hämeenkyrön kunnan koulukuljetusten piirissä olevien oppilaiden koulukuljetuksia takseilla ja kouluautoilla. Koulukuljetusten toteutumisen osalta ilmeni kuitenkin ongelmia muun muassa kuljetusmatkan kestoon ja yhteydenpitoon liittyen.

Havainto:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Tuomi Logistiikan ongelmiin on puututtu ja asiasta on tehty selvitys. Selvityksen pohjalta asiaa voidaan kehittää edelleen.

F.E Sillanpään lukio

F.E Sillanpään lukiossa oppilaita oli vuoden 2023 loppupuolella 113. Oppilasmäärä on laskenut vuodessa 12 opiskelijalla. Tarkastuslautakunta pitää oman lukion olemassaoloa Hämeenkyrössä erittäin tärkeänä. Siksi lukion oppilasmäärän kasvattamiseen pitää panostaa. Opiskelutulokset F.E. Sillanpään lukiossa ovat valtakunnallisissa ja maakunnallisissa vertailuissa olleet erinomaiset.

Vapaa-aikapalvelut

Elämänlaatu- ja vapaa-aikapalvelut muuttuivat nimikkeeltään Vapaa-aikapalveluiksi vuoden 2023 alusta. Vastuualueeseen on kuulunut liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimi sekä kirjasto. Myös hyvinvointikoordinaattori toimi liikuntapalvelujen vastuualueella vuoden 2023 loppuun asti.

Vapaa-aikapalveluissa aloitti kulttuurikoordinaattori 1.3.2023. Myös kulttuuriparlamentti aloitti toimintansa ja kokoontui neljä kertaa tarkasteluvuoden aikana.

Nuorisopalvelut toimivat pääasiassa nuorisotalo Prikassa. Toimintaa oli myös Mahnalan koululla sekä syksyllä Tippavaaran S-marketilla. Nuorisopalvelut on pitänyt elämäntaitotunteja 5.–6. -luokkalaisille sekä mediakasvatustunteja 1.–3.- ja 5.-luokkalaisille.

Nuorisovaltuuston toiminta on ollut aktiivista paikallisesti ja alueellisesti. Sen edustajat osallistuivat valtuuston ja lautakuntien sekä erilaisten työryhmien toimintaan.

Liikuntapalvelut järjestivät liikunnanohjausta työkäisille, ikääntyville ja erityisryhmille. Kyröskosken urheilukentän kunnostus jatkui ja Yhteiskoulun pesäpallokenttä korjattiin.

Kansalaisopistotoiminnan järjesti koulutuskuntayhtymä Saskyn Petäjäopisto. Musiikinopetusta järjesti Pirkanmaan musiikkiopisto.

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa rakennettiin koko vuoden 2023 ajan. Haasteita on erityisesti esiintynyt kummankin osapuolen järjestellessä omaa toimintaansa uudelleen. Käytännön yhteistyötä on tehty arjessa ja yksittäisten työntekijöiden välillä. Kehitettävää ja opittavaa löytyy kuitenkin yhteistyössä, yhteisessä työssä, edunvalvontatyössä ja vastuissa. Vaikka yhteistyön osalta on ilmennyt haasteita, on sen avulla onnistuttu vastaamaan kuntalaisten tarpeisiin.

Suositus:

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä selkeyttää vanhus- ja vammaisneuvostojen tehtäviä uudessa tilanteessa. Hyvinvointialueen neuvostojen tehtävät keskittyvät hoidon ja hoivan asioihin ja kunnan neuvostojen tehtävät hyvinvointiin esimerkiksi erilaisiin yhteisöllisiin asumispalveluihin ja elinympäristön esteettömyyteen.

Hyvinvointiraportti

Vuonna 2023 Hämeenkyrön kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin (HYTE-kerroin) oli 70 ja terveyden edistämisen aktiivisuusviisarin (TEAviisari) pistekeskiarvo puolestaan 72. HYTE-kerroin parantui vuodesta 2022 kahdella pisteellä. TEAviisarin lukema oli Hämeenkyrössä 62 vuonna 2022. Hämeenkyrössä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on ollut vuonna 2023 hyvällä tasolla. Tämä näkyy esimerkiksi HYTE-kertoimen ja TEAviisarin pisteiden positiivisena kehityksenä.

Hyvinvointikertomus nostaa esiin huolenaiheita lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tuore kouluterveyskysely tuo esiin sen, että vaikka suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin, huonosti voivien lasten ja nuorten osuus on Hämeenkyrössä suurempi kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Kiusaaminen ja sen yleistyminen on suurin huolenaihe. Kiusaamista esiintyy ala-asteella enemmän kuin Pirkanmaalla tai valtakunnallisesti. Hämeenkyrössä perusopetuksessa erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä on selvästi korkeampi kuin Tampereen seudulla muualla. Hämeenkyrössä resurssit yhtä oppilasta kohden ovat kuitenkin samalla tasolla kuin Pirkanmaalla keskimäärin. Nuorten keskuudessa päihteitä käytetään runsaammin kuin muualla Pirkanmaalla.

Hämeenkyrössä tehdään koko ajan hyvää työtä ongelmien eteen. Panostusta suunnitellaan toteutettavaksi vielä enemmän, pitkällä tähtäimellä ja monipuolisemmin. Lapset ja nuoret hyötyvät siitä, että koululla on henkilö, jolle voi vapaasti kertoa asioistaan.

Havainto:

Lautakunta pitää erityisen tärkeänä entistä monipuolisempaa panostamista kaikkien lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen ja entistä varhaisempaa puuttumista huonosti voivien lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että tulevaisuuden hyvinvointikertomuksissa tarkastellaan enemmän perheiden, työikäisten ja ikääntyneen väestön hyvinvointia.

Kirjasto

Kirjastoautotoiminnan lopettamisen aiheuttamat hankaluudet koulujen ja päiväkotien kirjastopalveluihin ovat lieventyneet vuoden 2023 aikana. Vuonna 2023 kirjastopalveluissa on panostettu erityisesti lasten kirjastotyöhön järjestämällä satutunteja ja kirjavinkkauksia, keräämällä kirjakasseja sekä toteuttamalla yhteistapahtuma musiikkiopiston ja koulujen kanssa. Satutunteja järjestettiin vuonna 2023 yhteensä 24 kappaletta ja ne tavoittivat 744 lasta. Kirjavinkkauksia järjestettiin alakoululaisille 15 kappaletta ja ne tavoittivat 306 oppilasta. Kirjaston, musiikkiopiston ja koulujen yhteistapahtumassa 1. ja 2. luokkalaisia kävijöitä oli yhteensä 200 oppilasta.

Muiden kuntien kanssa on vuoden 2023 aikana käyty keskusteluja kirjastoautopalveluiden ostosta. Lisäksi kirjastopalvelut suunnittelevat ja ideoivat jatkuvasti uusia toimintamuotoja ja tapoja, joilla Hämeenkyrön kunnan kouluja ja päiväkoteja voitaisiin palvella entistä paremmin.

4.3 Elinympäristöpalvelut

Ateria- ja puhtauspalvelut

Vuoden 2023 aikana ateriapalveluissa laajennettiin makuraatitoimintaa. Sen tarkoituksena on vuoropuhelun lisääminen oppilaiden, henkilökunnan ja ruokapalveluiden välillä. Sen avulla mahdollistetaan myös oppilaiden vaikutusmahdollisuus koululounaan sisältöön. Makuraatitoimintaa järjestettiin vuoden aikana lähes kaikissa Hämeenkyrön kouluissa ja päiväkodeissa yhteistyössä kunnan sisäisten asiakkaiden kanssa.

Puhtauspalveluissa toteutettiin säännöllisiä kohdekohtaisia laatukierroksia yhteensä seitsemän kappaletta oman puhtauspalvelun ja ostopalvelukohteiden osalta. Näistä yksi kierros tehtiin Mahnalan kouluun ja Nuorisotalo Prikkaan, yksi Heinijärven kouluun, yksi Te-palveluihin ja loput neljä monitoimikeskus Siltaan.

Yhdyskuntatekniikka

Vuoden 2023 aikana yhdyskuntatekniikan palveluissa saatiin valmiiksi kaksi suurta investointia, jotka koskettivat Hämeenkyrönväylähanketta ja Hanhijärven asemakaava-alueen katuja ja kunnallistekniikkaa. Vuoden 2023 aikana jatkettiin myös kevyenliikenneväylän suunnittelua Sasin päiväkodin ja Maisematien loppupään välille Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa.

Kunnan katuvaloista on vuoden aikana uusittu tai rakennettu led-valoiksi yhteensä 15 %. Katuvalojen kokonaismäärä on 2000 ja uudistustyötä on tarkoitus jatkaa vastaisuudessa vuosittain.

Vuonna 2023 vesihuoltolaitos sai yhteensä 22 uutta liittyjää ja jätevesimäärä laski aikaisemmasta. Vuoden aikana huomattiin 6 vesijohtovuotoa, jotka vaativat korjausta. Pieniä vuotoja sen sijaan oli satoja. Viemäritukoksia on ollut puolestaan 3 kappaletta.

Kuva: Havainnekuva Hämeenkyrönväylästä ja Hanhijärven teollisuusalueesta

Kaavoitus

Vuonna 2023 kaavoituksessa oli vireillä kolme osayleiskaavaa ja seitsemän asemakaavaa. Osayleiskaavat olivat Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma-osayleiskaava, Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaava ja Hämeenkyrön keskustan osayleiskaava. Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma-kaavan ja Konikallion tuulivoimalapuiston osayleiskaavan laatiminen eteni. Sasi-Mahnala-Laitila-Metsäkulma-kaavan osalta valmistui kaavaehdotus ja se asetettiin nähtäville sekä järjestettiin kolme vastaanottopäivää osallisille. Konikallion tuulivoimapuiston osayleiskaavoituksen osalta laadittiin myös kaavaluonnos ja arvioitiin hankkeen ympäristövaikutuksia. Hämeenkyrön keskustan osayleiskaava ei sen sijaan edennyt, sillä vuoden aikana muut osayleiskaavat olivat etusijalla.

Vireillä olevia asemakaavoja olivat vuonna 2023 Hollitien alueen, Yli-Niskalan alueen, Sasin Neidonniityn alueen, Tippavaaran yritysalueen ja Laivarannan asemakaavat. Asemakaavojen osalta Sasin Neidonniityn alueen asemakaavan ehdotus valmistui vuoden 2023 aikana. Asemakaavoja valmistui vuonna 2023 yhteensä 3 kappaletta. Seuloontien asemakaava ja muutokset valmistuivat. Lisäksi valmistui kaavamuutokset koskien Ristamäentietä, Valtakatua ja Häijääntietä sekä Ahrolantietä ja osaa Kylmäojantietä.

Havainto:

Vuonna 2023 kaavoituksessa tehtiin hyvää työtä osayleiskaavojen ja asemakaavojen valmistelemiseksi ja eteenpäin viemiseksi.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnassa myönnettiin vuonna 2023 rakennuslupia yhteensä 72 kappaletta. Lisäksi valmistui rakennusluvan jatkopäätöksiä 19 kpl, toimenpidelupia 48 kpl, toimenpideilmoituksia 18 kpl, purkamislupia 5 kpl, ilmoituksia purkamisesta 2 kpl, maisematyölupia 6 kpl. Rakennusvalvontaan on vuoden 2023 aikana kiinteistöveroselvityksen myötä tullut monia kohteita selvitettäväksi.

Elinkeinopalvelut

Vuonna 2023 elinkeinopalveluiden toiminnassa korostuivat Hanhijärven yritysalueen eteneminen ja markkinointi sekä TE24-uudistuksen valmistelutyö. Hanhijärven yritysalueen osalta markkinointia tehtiin eri kanavien kautta koko vuoden. Kaavoitetut yritystontit ovat alueella laajoja ja niitä on kaavoitettu yhteensä 25 kappaletta. TE24 uudistuksen valmistelutyö jatkui myös vuonna 2023. Kunnanvaltuusto hyväksyi 30.10.2023 Läntisen Pirkanmaan työllisyysalueen yhteistyösopimuksen, jossa sopimuksen osapuolina olivat Sastamalan kaupunki (vastuukunta), Hämeenkyrön kunta, Ikaalisten kaupunki, Kihniön kunta, Parkanon kaupunki ja Punkalaitumen kunta.

Havainto:

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että Hanhijärven yritysalue saatiin infrastruktuurin puolesta valmiiksi ja yritystontteja voidaan alkaa kauppaamaan yrityksille.

Työllisyyspalveluissa olivat myös vuoden 2023 aikana osa Pirkanmaan laajuista työllisyyden kuntakokeilua, jossa osa Hämeenkyrön työttömistä työnhakijoista siirtyi TE-palveluista oman kotikunnan asiakkaisiksi. Kokeilussa kotikunta vastaa julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta asiakkailleen. Lisäksi alkuvuodesta 2023 kunnan rooli vahvistui maahanmuuttajien kotouttamisen osalta hyvinvointialueuudistuksen myötä.

4.4 Henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli palvelusuhteessa 31.12.2023 yhteensä 395 työntekijää. Toistaiseksi voimassa olevia viran- ja toimenhaltijoita sekä tuntipalkkaisia työntekijöitä oli 313 henkilöä. Näistä toistaiseksi voimassa olevia virkasuhteisia oli 127 ja työsopimussuhteisia 186 henkilöä. Määräaikaista henkilöstöä oli vuonna 2023 yhteensä 82 henkilöä. Kunnan vakituisen henkilökunnan keski-ikä oli 49,9 vuotta (aiemmin 48,6). Naisten keski-ikä oli 49,6 vuotta ja miesten 51,0 vuotta. Vakituudesta henkilöstöstä yhteensä 81,2 % oli naisia.

Henkilöstömäärien muutokset perustuvat talousarvion yhteydessä hyväksytyihin henkilöstösuunnitelmiin. Lisäksi vuodenvaihteessa 2022/2023 toteutui suuri liikkeen luovutus, kun perusturvapalveluiden henkilöstö siirtyi Pirkanmaan hyvinvointialueelle.

Vuonna 2023 kunnan koko henkilökunnalla oli sairauspoissaoloja yhteensä 6039 kalenteripäivää (vuonna 2022 ilman perusturvapalveluita oli 7017). Koko kunnan tasolla sairauspoissaolojen määrä laski 12 %. Sairauspoissaolojen määrä väheni prosentuaalisesti eniten hallintopalveluissa, yhteensä 73 %. Määrällisesti eniten sairauspoissaoloja väheni sivistyspalveluissa, yhteensä 520 päivää.

Havainto:

Sairauspoissaolot per henkilö ovat vuonna 2023 olleet laskusuunnassa. Sairauspoissaolojen osalta kunnassa ollaan siten menossa parempaan suuntaan.

Kunnan toiminnassa isoin riski liittyy henkilöstöön. Kunnan toiminta perustuu lähes kokonaan henkilöstötyöhön ja osassa toiminnoissa on niukat henkilömitoitukset. Tämän vuoksi palveluvarmuuden takaaminen kaikissa olosuhteissa on usein haastavaa, sillä yksittäinen ihminen saattaa osata tehdä vain tietyn asian.

SUOSITUS:

Tarkastuslautakunta suosittelee palvelualueita tarkastelemaan henkilöstöön liittyviä operatiivisia riskejä sekä lisäpanostuksen tarvetta. Asioita tulee pyrkiä katsomaan myös toiminnan näkökulmasta, eikä pelkästään talouden kannalta.

4.5 Sisäinen tarkastus, valvonta ja riskienhallinta

Hämeenkyrön kunnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan ohje hyväksyttiin syksyllä 2021 ja riskienhallintaohjelma Granite otettiin käyttöön vuonna 2022. Vuonna 2023 Granite oli käytössä ainoana riskienarvioinnin ja sisäisen tarkastuksen raportointikanavana ja oli siten käytössä täysimääräisesti. Vuonna 2023 sisäisiä tarkastuksia oli kirjattu järjestelmään 56 kappaletta, joista valmiina oli yhteensä 66 %. Vuoden 2023 osalta sisäisen tarkastuksen kehittämiskohteiksi nimettiin raportoinnin yhdenmukaistaminen ja keskeneräiset tarkastukset.

Talous- ja hallintojohtaja antoi vuodelle 2023 ohjeen riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen toteuttamiseen ja raportointiin. Taloudesta ja toiminnasta raportoitiin säännöllisesti johtoryhmille ja toimielimille. Hallitukselle annettiin kuukausittain tiedoksi tehdyt kuukausitaulukot ja lautakunnille puolestaan talousraportit kuukausittain. Kunnanvaltuusto sai toiminnan ja talouden osavuosikatsaukset. Osavuosikatsauksiin liitettiin myös konserniyhtiöiden raportit.

Monitoimitalo Sillan rakentamisessa käytettiin aikanaan elinkaarimallia, joka oli 2010 luvun alkuvuosien innovatiivinen ja kuntasektorilla käytetty rakentamisen malli. Monitoimitalo Sillan palvelusopimus, missä Hämeenkyrön kunta tilaajana ja Lujatalo Oy palvelutuottajana, on kestoaltaan 13 vuotta ja 5 optiovuotta eli päättyy joko 2029 tai 2034.

Tarkastuslautakunta katsoo, että on tarpeellista tuottaa valtuustolle tiedoksi palvelusopimuksen sisältöä ja kustannusvaikutusta esimerkiksi vuoden 2024 osalta. On tärkeää, että valtuustolla on toteutuneisiin kustannuksiin liittyvää faktatietoa sen tehdessä aikanaan päätöstä mahdollisten optiovuosien käytöstä.

Puitesopimus ja palvelusopimus määrittävät, että palvelutuottaja on velvollinen tuottamaan yhteistyöryhmässä sovitut palvelut ammattitaidolla ja huolellisuudella, hyvää kiinteistön ylläpitotapaa noudattaen. Kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen sekä sopimusohjeen mukaan jokaiselle sopimukselle on oltava valvontavastuussa oleva henkilö.

SUOSITUS:

Tarkastuslautakunta suosittelee harkittavaksi selvityksen tekemistä palvelusopimuksen kustannuksien toteutumisesta vuoden 2024 osalta.

4.6 Hinku-toiminta

Hämeenkyrön on sitoutunut Hiilineutraalina kuntana Hinku-tavoitteisiin eli vähentämään kasvihuonepäästöjä vuodesta 2007 vuoteen 2030 mennessä 80 %:lla. Vuonna 2023 Hämeenkyrön kunta on edennyt Hinku-tavoitteiden saavuttamisessa parempaan suuntaan. Vuonna 2023 Hämeenkyrö onnistui vähentämään kasvihuonepäästöjään aikaisempiin vuosiin verrattuna. Myös kunnan ilmasto-ohjelman päivitystyö aloitettiin syksyllä 2023. Uudessa ohjelmassa huomioidaan paremmin esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutumisen, hiilinielujen, luonnon monimuotoisuuden, hankintojen kestävyiden ja vähähiilisen kiertotalouden vahvistamisen kaltaisia teemoja.

5. Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntalain 14 § mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Kuntalain 47 § mukaan konserniohje on kuntien omistajaohjauksen keskeinen väline ja sitä sovelletaan kunnan tytäryhteisöjen sekä soveltuvin osin osakkuusyhteisöjen omistajaohjaukseen. Kunnan tytäryhteisöjen hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hämeenkyrön kunnan konserniohje on hyväksytty valtuustossa 1.10.2018. Konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön mukaan kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja talous- ja hallintojohtaja.

Kuntakonserni 2023 muodostui seuraavista tytäryhteisöistä ja osakkuusyhteisöistä:

Tytäryhteisöt:

- Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy (100 %)
- Hämeenkyrön Jäähalli Oy (100 %)
- Hämeenkyrön Vesi Oy (50 %)
- Hämeenkyrön Vanhustentalosäätiö (100 %)
- Kiinteistö Oy Hämeenkyrön Jokimetsä (65,49 %)
- Kiinteistö Oy Hämeenkyrön Teollisuustalo Oy (100 %)
- Hämeenkyrön Yrityspalvelut Oy (100 %), yhtiön toiminta lakkasi marraskuun 2023 lopussa

Kuntayhtymät:

- Sastamalan koulutuskuntayhtymä (10,27 %)
- Pirkanmaan liitto (1,95 %)

Saskyn ammatti-instituutti lisäksi tarjoaa koulusta tekniikan aloille, terveys- ja hyvinvointialoille, catering-alalle, maa- ja metsätalouselle, palvelualalle sekä luonnontieteistä kiinnostuneille. Ammatti-instituutti lisäksi opiskelee noin 300 opiskelijaa.

Osaran maaseutuopetusyksikkö on osa Saskyn ammatti-instituutti lisakkia. Osaran maaseutuopetusyksikkö tarjoaa monipuolista opetusta luonto-, ympäristö- ja maatalousaloille. Luonto- ja ympäristöalalta valmistuvat työskentelevät esimerkiksi erä- ja luonto-oppaan, luonto-ohjaajan, luonnontuotejalostajan ja luonnontuoteneuvojan tehtävissä. Maatalousalalla opiskelija voi erikoistua puolestaan hevostalouteen, maatalouden teknologiaan tai tuotantoeläimiin. Osaralla opiskeli vuonna 2023 keskimäärin 130 oppilasta.

Hämeenkyrön kunta on lisännyt pääomasijoitustaan vuoden 2023 aikana Osaran maaseutuopetusyksikössä. Hämeenkyrön kunnan Saskyn peruspääomakorotus oli vuonna 2023 yhteensä 500 000 euroa. Pääomakorotuksella toteutettiin asuntolarakennuksen rakentaminen ja luonto- ja ympäristötalon suunnittelua. Aikaisempina investointina on ollut liittäminen kunnan viemäriverkostoon. Osaran maaseutuopetusyksikön haasteena on vuoden 2023 aikana ollut pula osaavasta henkilöstöstä.

Vuonna 2023 konsernitaseen suhteellinen velkaantuneisuus oli 113 %. Vuonna 2022 kyseinen tunnusluku oli 66 %. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Omavaraisuuden tunnusluku oli vuonna 2023 puolestaan 43 %, kun se oli vuonna 2022 yhteensä 35 %. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan yleisesti pitää 50 % ylittävää omavaraisuutta. Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnuslukujen arvoon.

6. Arvio strategiaa toteuttavien toimenpiteiden toteutumisesta ja vaikuttavuudesta

Valtuusto on hyväksynyt kuntastrategian Menestyvä Hämeenkyrö 2030 16.4.2018. Kuntastrategia pitää sisällään kolme avaintavoitetta; hyvinvoiva hämeenkyröläinen, ohittamaton Hämeenkyrö ja Pirkanmaan vihreä helmi. Strategiaa toteuttavat toimenpiteet ja mittarit esitetään talousarvioissa ja niiden seuranta tehdään tilinpäätöksien yhteydessä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida ja raportoida valtuustolle, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet Hämeenkyrön kunnassa ja kuntakonsernissa.

Valtuusto on asettanut vuoden 2023 talousarviossa strategiaa toteuttavia tavoitteita. Tavoitteet ja niiden toteutuminen on kirjattu liitteeseen 1.

Valtuusto hyväksyi vuoden 2023 alusta alkaen uuden kuntastrategian. Uuden kuntastrategian mukainen arviointi tehdään vuoden 2024 toiminnasta.

Havainto:

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston asettamista strategiaa toteuttavaista toiminnallisista vuositavoitteista vuoden 2023 aikana:

- 23 on toteutunut selvästi (vihreä)
- 10 on keskeneräinen / toteutunut osittain (keltainen)
- 1 on toteutunut hieman tai ei lainkaan (punainen)
- 0 toteutumista ei voitu arvioida (harmaa)

7. Vuoden 2022 arviointikertomuksessa esitettyjen kehittämisehdotusten jälkiseuranta

Tarkastuslautakunta esitti vuoden 2022 arviointikertomuksessa havaintoja ja suosituksia. Alla on esitetty kyseiset tavoitteet ja mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.

Puheenjohtajan katsauksessa esille tuodut asiat

Palvelualueiden vastauksissa vuoden 2022 tarkastuskertomuksen huomioihin on reagoitu ja kohdat, joita tarkastuslautakunta halusi nostaa esille on huomioitu. Päätöksenteon avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen on syytä kiinnittää edelleen huomiota ja tarkastuslautakunta haluaa palvelualueiden harkitsevan ainakin osan oheismateriaaleista siirrettävän liitteiksi pöytäkirjoihin. Näin lisätään päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että lautakuntien pykäläkohdassa *ajankohtaiset asiat*, on otsikkotasoisesti mainittu käsiteltävät asiat.

Sivistyspalvelujen vastauksessa todetaan tarkastuslautakunnan huomioon ulkoisten palvelujen toiminnan valvontaan, että *valvontaraportit ovat tarkastuksen tekijän laatimia*, mutta vuoden 2023 yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnan vuosiraportissa ei ollut tekijän allekirjoitusta, asemaa organisaatiossa eikä hallintosäännön pykälää mihin velvollisuus perustuu. Näihin muutoseikkoihin tulee kiinnittää huomiota.

Elinympäristöpalvelujen vastauksessa tarkastuslautakunnan huomioihin kuvataan hankintaprosessia, joka kesti noin 4 kuukautta ennen kuin tilaus saatiin tehtyä. Mikäli viive johtui henkilöstön työruuhkasta tai sijaistamisjärjestelyistä, on asiallista tarkastella henkilökunnan määrää, jotta tehtävät pystytään kohtuullisessa ajassa hoitamaan.

Vaikutusten ennakoarviointien tekeminen

Vuonna 2023 kunnassa tehtiin yhteensä kuusi vaikutusten ennakoarviointia eli Evaa. Vaikutusten ennakoarviointia tehtiin yhteistyössä sen mukaan, kenen asiaa

ennakkoarviointi kosketti. Hallitukseen ja valtuuston menevistä asioista toteutettiin kaksi vaikutusten ennakkoarviointia, jotka koskettivat hyvinvointiasioiden organisointia ja Hämeenkyrölipun käyttöajan pidentämistä. Sivistyspalveluissa ennakkoarviointeja tehtiin neljä kappaletta ja ne koskettivat johtavaa rehtori -mallia, nuorisopalveluiden pakettiautoa, kuljetusten hankintaa Tuomi Logistiikalta sekä oppilaskuljetusvastuun hoitamista. Elinympäristöpalveluissa ei tehty vuoden 2023 aikana ennakkoarviointeja.

Suositus:

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että vaikutusten ennakkoarviointeja tehdään vastaisuudessakin. Vaikutusten ennakkoarvioinnit toimivat päätöksenteon tärkeänä taustaineistona erityisesti pitkän aikavälin strategisissa päätöksissä.

8. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Hämeenkyrön vuoden 2023 arviointikertomus on hyväksytty tarkastuslautakunnan kokouksessa 21.5.2024.

Tarkastuslautakunta esittää, että kunnanhallitus ja lautakunnat ottavat toiminnassaan huomioon arviointikertomuksessa esitetyt suositukset ja havainnot sekä tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esiin nostamat huomiot.

Tarkastuslautakunta jättää vuoden 2023 arviointikertomuksensa Hämeenkyrön kunnanvaltuuston käsiteltäväksi.

9. Allekirjoitukset

Hämeenkyrössä 21 toukokuuta 2024

HÄMEENKYRÖN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Vilho Ponkiniemi

puheenjohtaja

Mauri Lepola

varapuheenjohtaja

Tommi Väre

jäsen

Tarja Vasarainen

jäsen

Raimo Hamari

varajäsen

10. Liite 1; Talousarviotavoitteet

Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin viereen on kirjattu värein tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta:

- vihreä = toteutunut selvästi
- keltainen = keskeneräinen tai toteutunut osittain
- punainen = toteutunut vähän tai ei lainkaan
- harmaa = toteutumista ei voitu arvioida.

Palvelualueiden yhteiset tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen Avaintavoite: Kaikenikäisten kuntalaisten elämänlaadun edistäminen			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Varmistaa hyvinvointityön jatkuminen hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä	Tavoitetaso: Hyvinvointityön edistämisen työnjako kunnan ja hyvinvointialueen kanssa. Aikaansaadaan toimivat yhdyspinnat. Mittari: Hyvinvointityön työnjako ja seurantamittarit on määritelty.	Yhteistyöryhmät on perustettu ja ne ovat aloittaneet toimintansa. Kunnan oma hyvinvointityö on uudelleen organisoitu. Toimintaa seurataan hyvinvoinnin vuosiraporteissa. Yhdyspintatyö on vielä kesken.	Vihreä

<p>Vaikuttamistoimielinten kautta tapahtuvan osallistumisen lisääminen</p>	<p>Tavoitetaso: Vaikuttamistoimielin kokee pystyvänsä vaikuttamaan asioihin. Vuoden aikana listataan vaikuttamiskeinot.</p> <p>Mittari: Kysytään kommentit vaikuttamistoimielimiltä eli kokevatko voivansa vaikuttaa ja ovatko keinot riittävät</p>	<p>Vaikuttamiskeinot (valtuustoaloitteet, lausunnot, asiakirjojen valmisteluun annettavat kommentit ja kootusti viranhaltijoille lähetetyt sähköpostit) koetaan hyväksi, mutta niitä on syytä edelleen kehittää. Selkeä kehittämisen kohde on varsinkin vanhus- ja vammaisneuvoston kuuleminen asioiden valmistelussa sekä työryhmiin osallistaminen.</p>	<p>Keltainen</p>
--	---	---	------------------

<p>Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen Avaintavoite: Korkealaatuiset kuntapalvelut fiksulla kuntatyöllä</p>			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
<p>Hyvinvoiva työyhteisö. Toteutetaan henkilöstökysely joka toinen vuosi. Joka toinen vuosi toteutetaan kyselyn perusteella määriteltäjä kehittämiskohteita.</p>	<p>Tavoitetaso: Työyhteisö pysyy toimintakykyisenä ja hyvinvoivana myös muuttuvassa tilanteessa. Määritellään kehittämiskohteet ja toteutetaan ne. Kyselyn tulokset valmistuvat vasta talousarvion hyväksymisen jälkeen, joten kohteita ei vielä ole.</p>	<p>Henkilöstökysely 2022 tulosten perusteella johtopäätöksenä voidaan todeta, että jokaisella palvelualueilla esiin nousi erilaisia kehittämistarpeita, joten neljän yhteisen kehittämistoimenpiteen määrittäminen ei ole tarkoituksenmukaista.</p>	<p>Vihreä</p>

	Mittari: Kyselyn perusteella määritellään vähintään 4 koko kunnan tasoista kehittämistoimenpidettä.		
--	---	--	--

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi			
Avaintavoite: Toteutetaan kestävä kehitystä			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Kunta on valinnut toimintatavakseen kestävyden kaikessa toiminnassa. Toimintamme on taloudellisesti, toiminnallisesti, sosiaalisesti kestävä ja siten myös ympäristöllisesti kestävä. Kunta tukee myös asukkaitaan löytämään kestävä elämäntavan mahdollisuuksia omassa elämässään.	Tavoite: Kaikki palvelualueet toteuttavat Astetta alemmas - kampanjan keinoja. Mittari: Käytetyt keinot ja niiden vaikutus	Hallintopalvelut ovat vuokralla kiinteistötoimen tiloissa ja oman toiminnan keinot ovat rajalliset. Kaikessa toiminnassa noudetaan kestävä periaatetta. Sivistyspalvelujen uusissa kiinteistössä asiat ovat automatisoituja ja etäohjattuja. Vanhoissa tarkat lämpötilan säädöt ovat mahdottomia. Opetussuunnitelmien mukaisesti lapsia, oppilaita ja opiskelijoita ohjataan kestäväan kuluttamiseen.	Vihreä

		<p>Elinympäristöpalvelut: Lämpötiloja on laskettu lain ja asetusten niin salliessa sellaisissa kohteissa, missä se on ollut mahdollista kuitenkin toiminnan ja palvelujen siitä kärsimättä. Kiinteistökohtainen kuukausittainen energiankulutusraportointi ei ole kustannus-hyötytarkastelun perusteella tarkoituksenmukaista. Kohteiden käyttäjiä on yleisesti ohjeistettu sekä muistutettu säästäväisyyteen.</p>	
--	--	--	--

<p>Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi Avaintavoite: Kestävä ja resurssitehokas toimintatapa kuntataloudessa</p>			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Järjestetään palvelut taloudellisesti kestäväällä tavalla	<p>Tavoite: Sopeuttamisohjelman toteutuksen vaatimat päätökset saadaan tehdyksi ja toimeenpannuiksi.</p> <p>Mittari: Sopeuttamisohjelman toteutuminen</p>	<p>Sopeuttamisohjelman toteutuminen on raportoitu erillisenä taulukkona. Sopeuttamisohjelman toteutumisosuus hieman pyöristettynä oli 91. Edellisenä vuonna 60.</p>	Keltainen

Hallintopalveluiden tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen Avaintavoite: Rakentava ratkaisuhakuinen ja kuntastrategiaa toteuttava päätöksentekokulttuuri			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Vahva omistajaohjaus	Tavoitetaso: Vuorovaikutuksen lisääminen yhtiöiden toimitusjohtajien ja hallitusten kanssa, edellisenä vuonna aloitettuja koko hallitusten tapaamisia jatketaan. Mittari: Hallituksen palaute omistajaohjauksen ja tiedonsaannin toimivuudesta	Hallitus kävi keskustelun tavoitteen toteutumisesta 12.2.2024. Hallitus totesi tavoitteen toteutuneeksi, vuosikellossa sovitut asiat tehtiin ja tiedonsaanti oli riittävää.	Keltainen

Sivistyspalveluiden tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen Avaintavoite: Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen yhtenäisen kasvun polun toteuttaminen sekä painopiste: elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia (laaja hyvinvointisuunnitelma)			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio

<p>Yhteistyö nivelvaiheissa: koti- vaka-esiopetus-perusopetus- alakoulu-yläkoulu-toinen aste/lukio. Harrastustoiminta ja vapaa sivistystyö</p>	<p>Tavoitetaso: Vuosikellon laatiminen ja toteuttaminen (nivelvaiheisiin liittyvät vanhempainillat, henkilöstön yhteistyötapaamiset sekä lasten tuen yhtenäistämiseen liittyvät tapaamiset)</p> <p>Mittarit: Toteutuneet tapahtumat</p>	<p>Esiopetuksen ja alkuopetuksen nivelvaiheen yhteistyön toteuttamiseen on saatu hankerahoitus. Idis -koulutuksia järjestettiin esi- ja alkuopetuksen henkilöstölle neljä tilaisuutta. Tuen käsikirjaa valmistelevia tapaamisia oli kaksi tilaisuutta. Tuen käsikirjan valmistuminen viivästyi, saadaan valmiiksi keväällä 2024.</p>	<p>Vihreä</p>
<p>Sivistyksen yhteistyö oppilashuollossa hyvinvointialueen kanssa.</p>	<p>Tavoitetaso: Palvelutaso säilyttäminen</p> <p>Mittari: Kysely kouluille ja varhaiskasvatukselle</p>	<p>Kyselyä ei ole tehty, koska vastinparit hyvinvointialueella eivät ole vielä tiedossa. Palvelutasoa ei ole pystytty säilyttämään vuoden 2022 tasolla.</p>	<p>Punainen</p>
<p>Kulttuurisuunnitelman teko ja käyttöönotto yhdessä Kulttuuriparlamentin ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa</p> <p>Hämeenkyrön kulttuurisuunnitelma</p>	<p>Tavoitetaso: kulttuurisuunnitelman teko ja käyttöönotto yhteistyössä Kulttuuriparlamentin ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa</p> <p>Mittarit: Suunnitelma valmistuu 2023</p>	<p>Kulttuurisuunnitelmasta valmistui ensimmäinen versio loppuvuodesta 2023. Kulttuurisuunnitelma julkaistaan keväällä 2024.</p>	<p>Keltainen</p>

<p>Osallistetaan perusopetuksen ja lukion oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston edustajat mukaan kuntalaisia koskevien suunnitelmien valmisteluun</p>	<p>Tavoitetaso: Tyytyväisyys osallistamisen laatuun ja määrään</p> <p>Mittarit: Kysely oppilaskunnille ja nuorisovaltuustolle</p>	<p>Oppilaskunnat ovat osallistuneet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympäristö- ja hinkuasioiden ideointiin • pyöräilyverkoston kehittämiseen • koulujen viihtyvyyden parantamiseen • koulujen/päiväkotien piha-alueiden suunnitteluun/ ideointiin • kouluruokailun kehittämiseen (ruokaraadit) • koulun välitunti- ja kerhotoiminnan suunnitteluun • kuntalaisten hyvinvointiasioiden suunnitteluun ja ideointiin • erilaisten messujen ja tapahtumien suunnitteluun <p>Nuorisovaltuusto on tehnyt aloitteita muun muassa kunnan joukkoliikenteen kehittämisestä ja kuntosalivuoroista.</p> <p>Nuorisovaltuusto on käsitellyt kunnan turvallisen tilan periaatteet.</p>	<p>Vihreä</p>
---	---	--	---------------

Elintapaohjauksen toteutuminen liikuntapalveluissa.	Tavoitetaso: Palvelun ohjauksen taso säilyy ennallaan Mittari: Kysely toimijoille	Elintapaohjaus jatkui 2023 vuonna tasaisena, kun vastinpareja saatiin Pirhalta lisää. Asiakasmäärät eivät yllä vielä 2022 vuoden tasolle, mutta kehitystä tapahtuu.	Keltainen
---	--	---	-----------

Elinympäristöpalveluiden tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen			
Avaintavoite: Kaikenikäisten kuntalaisten elämänlaadun edistäminen			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Kehitetään virkistysalueita ja parannetaan niiden hoitoa	Tavoite: Parannetaan ranta-alueiden virkistyskohteita ja maisemanhoitoa Mittari: Suunnitellut ja tehdyt toimenpiteet *Pappilanjoen varrella ja venesatamassa *Puskittumisen poistoa	Puskia on raivattu kunnan tonteilta kuntalaiskyselyn pohjalta. Lisäksi on teetetty kaavakatujen varsien raivausta siellä, missä puiden ja pensaiden oksat ovat levinneet liikennettä ja katujen hoitoa häiritsemään. Satama-alueiden kehittäminen jatkuu.	Vihreä
Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman laatiminen sillä edellytyksellä, että kunta saa valtiolta avustusta ohjelman teettämiseen.	Tavoitetaso: Ohjelma tehdään Mittari: Ohjelma valmis vuoden loppuun mennessä	Rahoitus saatiin, ohjelma valmistui, elinympäristölautakunta käsitteli sen osaltaan 7.11.2023 ja lähetti edelleen kunnanhallituksen ja -valtuuston päätettäväksi.	Vihreä

Strateginen päämäärä: Ohittamaton Hämeenkyrö			
Avaintavoite: Ohittamattomat elinkeinopalvelut			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Ylläpidetään jatkuvaa yhteistyötä yritysten kanssa.	Tavoite: Nykyisten ja uusien yritysten tarpeiden kartoittaminen. Mittari: *Yritysvierailujen määrä * Työllisyyspalvelujen yritysvierailujen määrä	55 yrityskäyntiä	Vihreä

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi			
Avaintavoite: Kestävä ja resurssitehokas toimintatapa kuntataloudessa			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Rakennetun omaisuuden arvosta huolehtiminen	Tavoite: Toteutetaan palvelurakennusten salkutus yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa Mittari: Työ valmis vuoden loppuun mennessä.	Palvelukiinteistöihin investoidaan talousarvion puitteissa kohteittain kuntoarvioihin perustuen. Pääperiaate on myydä ne, millä ei ole omalle palvelutuotannolle käyttöä. Valtakunnallinen hanke etenee edelleen rinnalla.	Keltainen

Kuntakonsernin tavoitteet

Strateginen päämäärä: Hyvinvoiva hämeenkyröläinen Avaintavoite: Rakentava ratkaisuhakuinen ja kuntastrategiaa toteuttava päätöksentekokulttuuri			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Konserniyhtiöt toteuttavat kuntastrategian tavoitteita	Tavoitetaso: Kunnan asettamat strategian mukaiset tavoitteet käsitellään yhtiön hallituksessa ja yhtiö laatii omat yksityiskohtaiset tavoitteensa. Yhtiöllä pitää olla vähintään kolme kunnan tavoitteista johdettua omaa tavoitetta. Mittari: Tavoitteet on määritelty vuoden alussa ja toteutuminen käsitellään vuoden 2023 toimintakertomuksessa. Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy:n oma uusi strategia on hyvä esimerkki muille yhtiöille	Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy: Tavoitteet käytiin hallituksen kokouksessa 3.2.2023 läpi. Asunnonhankinta on laatinut omat tavoitteensa. Päättävöitteet ovat hyvinvoiva asukas, hyvät asumispalvelut, energiatehokkuus ja taloudellisuus.	Vihreä
		Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä: Tavoitteet käytiin hallituksen kokouksessa 27.2.2023 läpi. Yhtiön tavoitteet ovat omistajapohjan selkeyttäminen ja talouden tasapainottaminen kestäväälle tasolle.	Keltainen
		Ki Oy Hämeenkyrön Teollisuustalo: Tavoitteet käytiin hallituksen kokouksessa 6.3.2023 läpi. Yhtiön tavoitteet ovat kiinteistöjen kunnossapito, energiatehokkuus ja kestävä taloudenpito.	Vihreä

		Hämeenkyrön vanhustentalosäätio: Tavoitteet asetettiin hallituksen kokouksessa maaliskuussa 2023. Säätiö määritteli kolme omaa tavoitetta.	Vihreä
		Hämeenkyrön Vesi Oy: Tavoitteet käsiteltiin helmikuussa 2023.	Vihreä
		Hämeenkyrön Jäähalli Oy: Kunnan tavoitteet on käyty läpi hallituksessa	Keltainen

Strateginen päämäärä: Ohittamaton Hämeenkyrö
Avaintavoite: Ohittamattomat asumispalvelut

Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Valmistelussa olevan vuokratalon rakentaminen alkaa annetun omistajaohjauksen mukaisesti.	<p>Tavoitetaso: Osavuosikatsauksessa selostetaan toteutumisen eteneminen. Lopputulos toimintakertomuksessa.</p> <p>Mittari: Hanke toteutuu.</p>	<p>Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy: Vuokratalo-hanke Helenanpuiston kulman pääurakoitsijana toimii Rakennustoimisto Pekka Kynnös Oy. Yhteistyö Kynnöksen kanssa on sujunut mutkattomasti ja aikataulussa on pysytty. Vuonna 2023 hanke pääsi kunnolla käyntiin ja loppuvuodesta kaikki elementit olivat asennettuna. Viimeinen kattoholvin valu tehtiin vuodenvaihteessa valmiiksi ja vesikatto valmistuu viikolla 10.</p> <p>Markkinointi toteutetaan yhteistyössä kunnan kanssa. Vuokratalo valmistuu 09/2024 ja asukkaat pääsevät muuttamaan 1.10.2024 alkaen.</p>	Vihreä
Kaikki kunnalliset vuokra-asunnot ovat selkeästi haettavissa	<p>Tavoitetaso: Vapaat asunnot ovat helposti löydettävissä</p> <p>Mittari: Vapaiden asuntojen esittely kunnan sivuilla</p>	<p>Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy ja Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä: Kunnan sivuilta pääsee linkin kautta näkemään vapaat vuokra-asunnot. Vuokratilat saavat sivut kunnan sivujen yhteyteen</p>	Vihreä

Strateginen päämäärä: Pirkanmaan vihreä helmi			
Avaintavoite: Toteutetaan kestävä kehitystä			
Tavoite	Tavoitetaso ja mittari	Toteutuminen (tilinpäätös)	Tarkastuslautakunnan arvio
Toteutetaan Kestävä Hämeenkyrö -tavoitetta. Toimintamme on taloudellisesti, toiminnallisesti, sosiaalisesti kestävä ja siten myös ympäristöllisesti kestävä. Kunta tukee myös asukkaitaan löytämään kestävä elämäntavan mahdollisuuksia omassa elämässään.	Tavoitetaso: Yhtiöt arvioivat onko niiden talous kestävällä tasolla suhteessa tulossa oleviin tarpeisiin. Mittari: Määrittely ohjaa toimintaa ja toimenpiteet todetaan osavuositarkastuksissa ja toimintakertomuksessa.	Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy: Rakenteilla oleva uusi vuokratalo on suuri investointi yhtiölle, joka on vaatinut ison lainan ottamisen yhtiölle. Vuokria on jouduttu nostamaan, kun kuluja on tullut enemmän ja vuosittaiset pakolliset kulut ovat nousseet. Maksuvalmius on yhtiöllä hyvä ja talous kestävällä tasolla	Vihreä
		Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä: Yhtiön taloustilannetta parantaisi vuokrausasteen kasvattaminen. Niittytie 2-4 taloissa on paljon tyhjiä huoneistoja, joita ei voi vuokrata vesivahinkojen takia. Tämän takia Niittytien talot tekevät yhtiölle tappiota.	Keltainen

		Ki Oy Hämeenkyrön Teollisuustalo: Talous on suhteellisen vakaalla pohjalla eikä yhtiöllä ole lainaa. Yllättäviä investointeja ei ole tullut.	Vihreä
		Hämeenkyrön vanhustentalosäätiö: Talous on kunnossa.	Vihreä
		Hämeenkyrön Vesi Oy: Talous on kestäväällä pohjalla ja tilikauksi oli plussalla. Rahavarat lisääntyivät edellisestä vuodesta.	Vihreä
		Hämeenkyrön Jäähalli Oy: yhtiön talous on tiukka. Investointeihin tarvitaan omistajan pääomarahoitusta.	Keltainen

Toiminta on ympäristövastuullista	<p>Tavoitetaso: Energian ja polttoaineiden säästö kuntien energiatehokkuuden toimintasuunnitelman KETS mukaisesti.</p> <p>Mittari: Energiatehokkuus kasvaa ja fossiilisen energian osuus vähenee. Tulokset osoitetaan toimintakertomuksessa.</p>	<p>Hämeenkyrön Asunnonhankinta Oy: Yhtiön tavoitteena on energiatehokkuus. Aukkaita on tiedotettu energian säästämiseen. Rakenteilla olevan vuokralalon lämmitysmuoto on kaukolämpö ja tavoiteltu energialuokka B. Uudessa vuokralalossa on myös valmius aurinkopaneeleille. Kaikkien kiinteistöjen valaisimet ovat tarkoitus vaihtaa LEDeiksi.</p>	Vihreä
		<p>Ki Oy Hämeenkyrön Jokimetsä: Kaikki yhtiön kiinteistöt ovat kaukolämmössä. Saunavuoroja on tiivistetty ja tästä pidetään kiinni, ettei kiuas ole turhia tunteja päällä.</p>	Vihreä
		<p>Ki Oy Hämeenkyrön Teollisuustalo: Vuonna 2023 vaihdettiin yhtiön kaikki ulkovalaisimet LEDeiksi ja energian kulutus pieneni noin 25 %. Kiinteistön sisävalaisimia vaihdetaan LEDeiksi sitä mukaan, kun ne palavat.</p>	Vihreä

		Hämeenkyrön vanhustentalosäätiö: Säätiön kohteet on vuokrattu kunnalle, joten ne ovat mukana kunnan KETS raportissa.	Vihreä
		Hämeenkyrön Vesi Oy: Kohteet ovat Sastamalan KETS raportoinnissa.	Vihreä